

OPIKELIJAN OHJAAMINEN AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖSSÄ KOULUTUSKESKUS TAVASTIASSA

Veli-Pekka Körkkö

**Kehittämishankeraportti
Lokakuu 2006**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) KÖRKKÖ, Veli-Pekka	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 36	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus Salainen ☐ saakka	
Työn nimi OPISKELIJAN OHJAAMINEN AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖSSÄ KOULUTUSKESKUS TAVASTIASSA		
Koulutusohjelma Jyväskylän Ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu, Opinto-ohjaajakoulutus		
Työn ohjaaja(t) VIRTANEN, Riitta		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Kehitystyön tavoitteena oli rakentaa opas toisen asteen ammatillisen koulutuksen työ- sääppimisjaksolla toteutettavien ammattiosaamisen näyttöjen helpottamiseksi. Ammat- tiosaamisen näytöt otetaan käyttöön viimeistään elokuussa 2006. Näyttöjen tarkoitus on varmistaa koulutuksen laatua ja vahvistaa työelämäyhteyksiä. Näyttöjen odotetaan yh- tenäistävän opiskelijan arviointia. Niiden uskotaan parantavan opiskelijoiden yksilöllis- ten tavoitteiden toteuttamista sekä helpottavan siirtymistä työelämään.</p> <p>Työn lähtökohtana oli valmistaa opas ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamiseen opiskelijoille, työpaikkaohjaajille, opettajille ja opinto-ohjaajille. Aineistoa ammattiosaa- amisen näyttöjen toteuttamisesta on paljon. Aineistot ovat liian laajoja. Niihin tutustumi- seen ei haluta käyttää liian paljon aikaa. Varsinkin työelämä tarvitsee hyvin tiivistä ja helposti luettavaa tietoa. Siitä pitää löytää olennainen nopealla lukemisella. Myös opis- kelijat tarvitsevat opasta näyttöihin perehdytyksen jälkeen. Opas toimii opiskelijoille ja opettajille ohjaavana muistilistana ammattiosaamisen näytön suorittamiseen työssäop- pimisjaksolla. Työ toteutettiin perehtymällä ammattiosaamisen näyttöjen tämänhetki- seen materiaaliin. Niistä etsittiin olennainen tarvittava tieto, joka tarvitaan amat- tiosaamisen näytön laadukkaaseen suorittamiseen. Aineistoa analysoitiin tiimissä, joka on ollut kehittämässä näyttöjä vuodesta 1999. Näiden pohjalta laadittiin opas.</p> <p>Työn tuloksena saatiin rakennettua ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisopas. Op- paassa on lyhyt kuvaus ammattiosaamisen näytöstä. Siinä on kerrottu eri osapuolten tehtävät näytön toteuttamisesta muistilistan tyyppisesti. Opas on taitettu kirjan muotoon. Sen koko on A5, jotta sitä on helppo kuljettaa mukana.</p>		
Avainsanat (asiasanat) ammattiosaamisen näyttö, ohjaus		
Muut tiedot		

Author(s) KÖRKKÖ, Veli-Pekka	Type of Publication Development project report	
	Pages 36	Language Finnish
	Confidential Until ☐	
Title HOW TO GUIDE STUDENTS IN VOCATIONAL DEVELOPMENT SKILLS IN TA-VASTIA FURTHER EDUCATION COLLEGE		
Degree Programme Jyväskylä University of Applied Sciences, Teacher Education College, Vocational Teacher Education College		
Tutor(s) VIRTANEN, Riitta		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>The aim of this development project was to compile a guidebook of vocational skills demonstrations during on-the-job learning periods in vocational upper secondary education and training. Vocational skills demonstrations will be included in vocational qualifications in August 2006. The purpose of vocational skills demonstrations is to ensure high quality of training as well as to strengthen contacts with working life. Vocational skills demonstrations are expected to standardize evaluation, to support students' individual progress in studies and to facilitate their admission to working life.</p> <p>The purpose of this development project was to prepare a practical guidebook of how to conduct vocational skills demonstrations to students, on-the-job learning instructors, teachers and study counsellors. There is a lot of material of how to organize vocational skills demonstrations. These materials are far too detailed. One does not want to spend too much time with them. Especially working life needs very concise information and the essence of it must be found out quickly. Students also need a guidebook of how to perform a vocational skills demonstration during their on-the-job learning period.</p> <p>This guidebook serves as a memory list both to teachers and students during on-the-job learning period. The development project work was carried out as a study of present material on vocational skills demonstrations. The essential information needed in carrying out vocational skills demonstrations was searched for. The data were analysed in a team which has been developing the system of vocational skills demonstrations since the year 1999. The guidebook was compiled on the basis of this analysis.</p> <p>The result of the study is a practical guidebook of how to organize vocational skills demonstrations. There is a brief description of vocational skills demonstrations in the book. The tasks of students, instructors and teachers are listed so that these demonstrations can be carried out. The guidebook is laid out in the form of a book. The size is A5 so that it is easy to carry.</p>		
Keywords		
vocational skills demonstration, study counselling		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	2
2 OHJAUS AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖISSÄ.....	5
2.1 Ohjauksen velvollisuus	5
2.2 Ohjauksen osapuolet näytöissä	5
2.3 Ohjausprosessin tavoitteita	6
3 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖ	8
3.1 Näyttöjen tavoitteita.....	8
3.2 Ammattiosaamisen näytön ja näyttötutkinnon ero	8
3.3 Näyttöaineisto	11
3.4 Arviointi.....	11
3.5 Näytön arviointi	11
3.6 Kokeiluista kuultua	12
4 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT KOULUTUSKESKUS TAVSTIASSA TÄNÄÄN.....	13
4.1 Ammattiosaamisen näyttöjen kehittäminen	14
4.2 Ammattiosaamisen näyttöjen nykytila.....	14
5 NÄYTTÖOPPAAN RAKENTAMINEN	15
5.1 Kohderyhmän valinta	15
5.2 Käytössä olevan näyttömateriaalin vertailu	15
5.3 Esitysformaatin valinta	16
5.4 Aineiston testaaminen.....	16
6 POHDINTA.....	17
LIITTEET.....	21

1 JOHDANTO

Ammattiosaamisen näyttöjen kehittäminen opetussuunnitelmaperusteisessa ammatillisessa peruskoulutuksessa käynnistyi vuonna 1998. Valtioneuvoston hyväksymässä koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 1995—2000 asetettiin tavoitteeksi uudistaa toisen asteen ammatilliset tutkinnot. Opetusministeriö antoi 23.6.1998 päätöksen ammatillisten perustutkintojen kehittämisestä (212/430/98). Tämän mukaan ammatillisiin tutkintoihin liitetään näyttöön perustuva osuus ammatillisten opintojen tavoitteiden saavuttamisesta. Päätöksessä mainittiin vielä, että näytöt suunnitellaan ja järjestetään yhdessä elinkeino- ja muun työelämän kanssa.

Ammattiosaamisen näytöt tulevat sisältymään syksyllä 2006 alkaviin tutkintoihin. Laki ammatillisesta koulutuksesta (L 630/1998) muuttui 1.1.2006 ja jo silloin piti olla valmiina asioita, joita laki edellytti. Esimerkkinä kolmikantaiset toimielimet, jotka piti olla asetettu ja toiminnassa vuoden 2006 alusta. Tässä työssä ollaan kuitenkin vasta alkutekijöissä.

Opiskelijan rooli tulee muuttumaan huomattavasti, kun ammattiosaamisen näytöt tulevat tutkintoihin. Opiskelijan vastuu omasta opiskelustaan tulee lisääntymään. Miten opiskelija suhtautuu tämän? Näen ainoana keinona opiskelijoiden tiedon lisäämisen koko opiskeluprosessissa.

Olen toiminut ammatillisten aineiden opettajana 13 vuotta vuodesta 1992 lähtien. Tänä aikana opintojen ohjaaminen on ainakin meidän oppilaitoksessamme keskittynyt pääasiassa kaikille yhteisten aineiden opintojen ohjaamiseen. Myös vapaasti valittavien opintojen valinta on työllistänyt opinto-ohjaajia paljon. Ennen 1999 alkanutta koulutusta kaikille yhteisten aineiden valintamahdollisuudet olivat vielä nykyistä suuremmat ja tämä veikin huomattavasti tätä päivää enemmän resursseja opinto-ohjaajilta. Nykyisin opiskelijat voivat lisäksi suorittaa ns. kaksoistutkinnon, jossa suoritetaan yhdessä ammatillinen tutkinto ja ylioppilastutkinto. Tämä pieni joukko opiskelijoita vaikuttaa huomattavasti opiskelun järjestämiseen ja opinto-ohjauksen tarpeeseen. Kun edellä kerrotut

asiat otetaan huomioon, on ammatillinen opinto-ohjaus jäänyt kokonaisuudessaan ammatillisten aineiden opettajille. Ammatillisella opinto-ohjaksella tarkoitetaan tutkinnon rakenteen ammatillisten kokonaisuuksien avaamista opiskelijoille sekä myös tutkinnon sisällä olevien vaihtoehtojen esittelyä ja valintojen tekemistä. Myös jatko-opintoina suoritettavat ammatti- ja erikoisammattitutkintomahdollisuudet ovat jääneet ammatillisten opettajien tiedon ja kokemuksen varaan.

Meitä ammatillisten aineiden opettajia on hyvin kirjava joukko. Peruskoulutustaso vaihtelee mestarista maisteriin. Ohjauksellista koulutusta on opettajakoulutus, jos kaikilla sitäkään. Näkemys oman ammatin suhteesta muuhun maailmaan on joillakin hyvin suppea. Nykyään myös ikärakenne on muodostumassa ongelmalliseksi. Miten näistä lähtökohdista voidaan opiskelijoita ohjata objektiivisesti ja tasapuolisesti koulutusalaista riippumatta? Näkemykseni mukaan ”hyvät” opiskelijat ovat aina pärjänneet, mutta hieman heikommille opiskelijoille ohjaukselliset toimenpiteet eivät aina ole olleet riittäviä. Tämä on aiheuttanut myös koulutuksen keskeyttämisiä ja jopa syrjäytymistä.

Oman näkemykseni mukaan olisi siinä vaiheessa, kun opetussuunnitelmat muuttuivat ratkaisevasti valinnaisuutta lisääväksi, pitänyt kehittää opinto-ohjausta myös ammatillista koulutusta tukevaan suuntaan. Lisäksi ohjausresursseja olisi pitänyt suunnata tasapuolisesti yhteisten aineiden ja ammatillisten aineiden välille. Tähän olisi auttanut hyvän opinto-ohjaussuunnitelman laadinta. Vielä tälläkin hetkellä se on mielestäni hyvin ympäröörä ja puutteellinen.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta (L 601/2005, 25§) on määräys arvioinnista. ”Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin.” Myös ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteiden M 32/011/2005 luvussa 4 on määräys arvioinnista: ”Arvioinnin tehtävänä on myös opiskelijan myönteisen minäkuvan vahvistuminen ja kasvu ammatti-ihmisenä” (L 601/2005, 25§.)

Arviointia tekevät opettajat, työelämän edustajat ja opiskelijat itse. Koska opiskelija itse arvioi itseään, täytyy hänellä olla tietoa siitä, mihin arviointi pe-

rustuu. Jotta hänelle saadaan tietoa arvioinnin perusteista, hänen on ymmärrettävä, mitä kaikkea hänen opiskeluprosessinsa pitää sisällään. Hänen on tunnistettava, onko hän saanut kaiken tiedollisen ja taidollisen ohjauksen, joka hänelle kuuluu. Siten hänelle pitää antaa ohjausta näissäkin asioissa. Vaikka arviointi onkin vain yksi tekijä opiskeluprosessissa, on sen merkitys varsin keskeinen. Siihen konkretisoituu koko opiskelijan tekemä työ. Jotta kaikki asiat saataisiin toimimaan hyvin yhdessä, pitää opiskelijan saada paljon tietoa koko opiskeluprosessista.

Oma kehitystyöni käsittelee ammattiosaamisen näyttöjen vaikutusta opinto-ohjaukseen. Tarkoituksena olisi valmistaa materiaalia, jota voidaan käyttää apuna kerrottaessa koko ammatillisesta opiskeluprosessista. Lisäksi materiaali sisältää tietoa opiskelijoiden oikeuksista ja myös kasvavista velvollisuuksista. Materiaali on suunnattu kaikille näytöissä toimiville osapuolille ja lisäksi opinto-ohjaajille kokonaiskuvan selkiyttämiseksi.

2 OHJAUS AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖISSÄ

Ohjauksen merkitys nykyisessä koulutusjärjestelmässä korostuu. Enää ei aina kuljeta tarkkaan rajattua polkua koko oppilasryhmän kanssa, vaan opiskelijoille on mahdollistettu omien reittien valinta. On vain pääraamit opintojen suorittamiseen, mutta opiskelijalla on mahdollisuus tutkinnon muodostamiseen eri reittejä edeten. Tämä asettaa koulutuksen järjestäjälle haasteita, jotta opiskelija voi suunnistaa opintojen viidakossa oikeaan suuntaan ja löytää juuri itselleen tulevaisuutta varten tarpeellisimmat tiedot ja taidot.

2.1 Ohjauksen velvollisuus

Koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijoille tieto suoritettavista tutkinnoista ja niiden keskeisistä periaatteista ja sisällöistä, koulutuksen järjestämis-
muodoista ja koulutuspaikoista, opetusjärjestelyistä, työajoista ja koulutuksen järjestäjän koulutustarjonnasta sekä yhteistyöstä muiden koulutuksen järjestäjien ja muiden yhteisöjen tai säätiöiden kanssa. Lisäksi opiskelijalle tulee antaa tieto aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamisen toiminta- ja menettelytavoista. Opiskelijaksi pyrkiville tulee antaa vastaavat tiedot soveltuvin osin. (Valtioneuvoston asetus 603/2005, 3 §)

Kuten asetuksessa (A 603/2005) on tarkoitettu, tulee opiskelijoille tarjota paljon tietoa jo ennen opiskelijaksi tuleamista. Ainakaan tällä kohtaa tieto ei saavuta uusia opiskelijoita. Tietoa pitäisi antaa jo peruskoulussa tai muulla, mistä opiskelijoita oppilaitokseen tulee. Opiskelijan tullessa valituksi oppilaitokseen hänelle kuuluu antaa laissa ja asetuksessa määritelty tieto opiskelijan mahdollisuuksista. Näitä asioita on yritetty kasata opiskelijoille jaettavaan ”Opiskelijan oppaaseen.” Opiskelijan on itse löydettävä asiat sieltä. Ei kuitenkaan riitä, että asiat ovat pelkästään kirjallisessa muodossa, vaan ne täytyy myös kertoa opiskelijalle selkokielellisesti.

2.2 Ohjauksen osapuolet näytöissä

Puhuttaessa uudesta asiasta, kuten ammattiosaamisen näytöistä, ohjaus ei kohdistu vain opiskelijoihin, vaan ohjauksen piiriin tulevat koulutuksen järjestäjä, opiskelijat, työelämän edustajat ja opettajat. Kaikki kohderyhmät tarvitsevat

erilaisen materiaalin, vaikka käsiteltävä asia onkin sama. Opettaja on näyttötoiminnan moottori, joka pitää kaikkia lankoja käsissään. Hän tarvitsee materiaalin, jossa koko prosessi on esitelty alusta loppuun. Hänen tulee pystyä siirtymään myös toisiin rooleihin pystyäkseen ohjaamaan muita riittävän selkeästi. Tässä työssä opettaja tarvitsee tiedon siitä, mitkä ovat toisille osapuolille ydinasioita. Näiden asioiden selkeä avaaminen ohjattaville vaatii hyvää perehtymistä asioihin.

Opiskelijoille riittää pääpiirteet prosessista. Opiskelijoita koskevat kohdat tulee avata tehtäviksi ja toiminnoiksi riittävän selkeästi ja yksiselitteisesti. Näissä kohdissa tulee painottaa opiskelijan oikeuksia ja velvollisuuksia.

Myös työelämä haluaa perusteet prosessista ja tarkemmin erityisesti heitä koskevat tehtävät. Ohjauksen he haluavat mahdollisimman nopeasti ja yksiselitteisesti. Tässä tilanteessa ovatkin muisti- ja ohjelstat hyviä ohjauksen apuvälineitä. Niihin voidaan helposti palata opettajan työpaikkakäynnin aikana ja tarkentaa kyseisiä kohtia.

Opinto-ohjaajalla tulee ehdottomasti olla hyvä käsitys koko näyttöprosessista. Hänen tulee viedä siitä tietoa kokonaiskuvana jo perusasteelle markkinoinnin yhteydessä. Mutta hänen tulee myös pystyä vastaamaan yksityiskohtaisempiin kysymyksiin ammattiosaamisen näytöistä. Koulutuksen järjestäjä tarvitsee tietoa ja ohjausta ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamiseksi. Siksi koko prosessi tulee olla kuvattuna koulukohtaisen opetussuunnitelman yhteisessä osassa.

2.3 Ohjausprosessin tavoitteita

Millaisia tavoitteita sitten ohjausprosessille asetetaan? Sinikka Ojasen (1999) mukaan ohjausprosessin tavoitteissa on tapahtunut jonkin verran muutoksia oppimiskäsityksen kehittymisen myötä. Koulutuksellisesta suorituksen ja tietämisen tavoitteesta on siirrytty lähinnä ammatillisen kasvun, työssä selviytymisen ja oman työorganisaation kehittämisen suuntaan. (Ojanen 1999, 25.) Onko näin myös opiskelijoiden suhteen? Näyttöjen käyttöönotto asettaa opiskelijatkin uusien haasteiden eteen, kuten myös opettajat ja työpaikkaohjaajat.

Jokainen joutuu kiireesti omaksumaan paljon uusia asioita. Opiskelijoille kaikki on uutta, opettajien täytyy ymmärtää yhteistyöstä elinkeinoelämän kanssa aiheutuneet ongelmat ja työelämän edustajien täytyy päästä sisään koulutuksellisiin näkökulmiin. Nämä voivat aiheuttaa melkoista hämminkiä ja myös väsymystä.

Työtehtävät me kyllä usein hallitsemme, mutta emme suinkaan aina työn sujuvuutta ilman kitkatekijöitä. Ohjauksen tavoitteena on sekä työnantajan että työntekijän kannalta parantaa kykyä työn ongelmien hallintaan ja oman työn positiiviseen kehittämiseen. Työn sujuminen merkitsee sitä, että oppisimme työskentelemään kehityksenhakuisesti automaatiosta huolimatta riittävän luovasti ja rentoutuneesti sekä jatkuvasti omaa työskentelytapaamme arvioiden. (Ojanen1999, 25.)

3 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖ

Työpaikoilla tapahtuva työssäoppiminen on keskeinen osa ammatillista koulutusta. Ammattiosaamisen näytöt tulevat osaksi työssäoppimista ja opiskelijan arviointia. Ammattiosaamisen näyttö on koulutuksen järjestäjän ja työelämän yhdessä suunnittelema, toteuttama ja arvioima työtilanne tai työprosessi, jossa opiskelija osoittaa osaamisensa tekemällä käytännön työtehtäviä (Ammattiosaamisen näytöt käyttöön 2006, 6). Näyttö voidaan järjestää työpaikalla osana työssäoppimista tai oppilaitoksessa.

Näytöt tulevat pakolliseksi kaikissa toisen asteen tutkinnoissa elokuussa 2006 alkavista koulutuksista lähtien. Opetussuunnitelmaperusteiseen ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelijan ammatillista osaamista arvioitaisiin muun arvioinnin ohella opiskelijan käytännön työtilanteissa tai -tehtävissä opiskelun aikana antamien uudentyyppisten ammattiosaamisen näyttöjen perusteella. Ammattiosaamisen näyttö tulee antaa kaikista ammatillisista opintokokonaisuuksista. Näyttö tulee suorittaa hyväksytysti. (Ammattiosaamisen näytöt käyttöön 2006, 6, 41, 42)

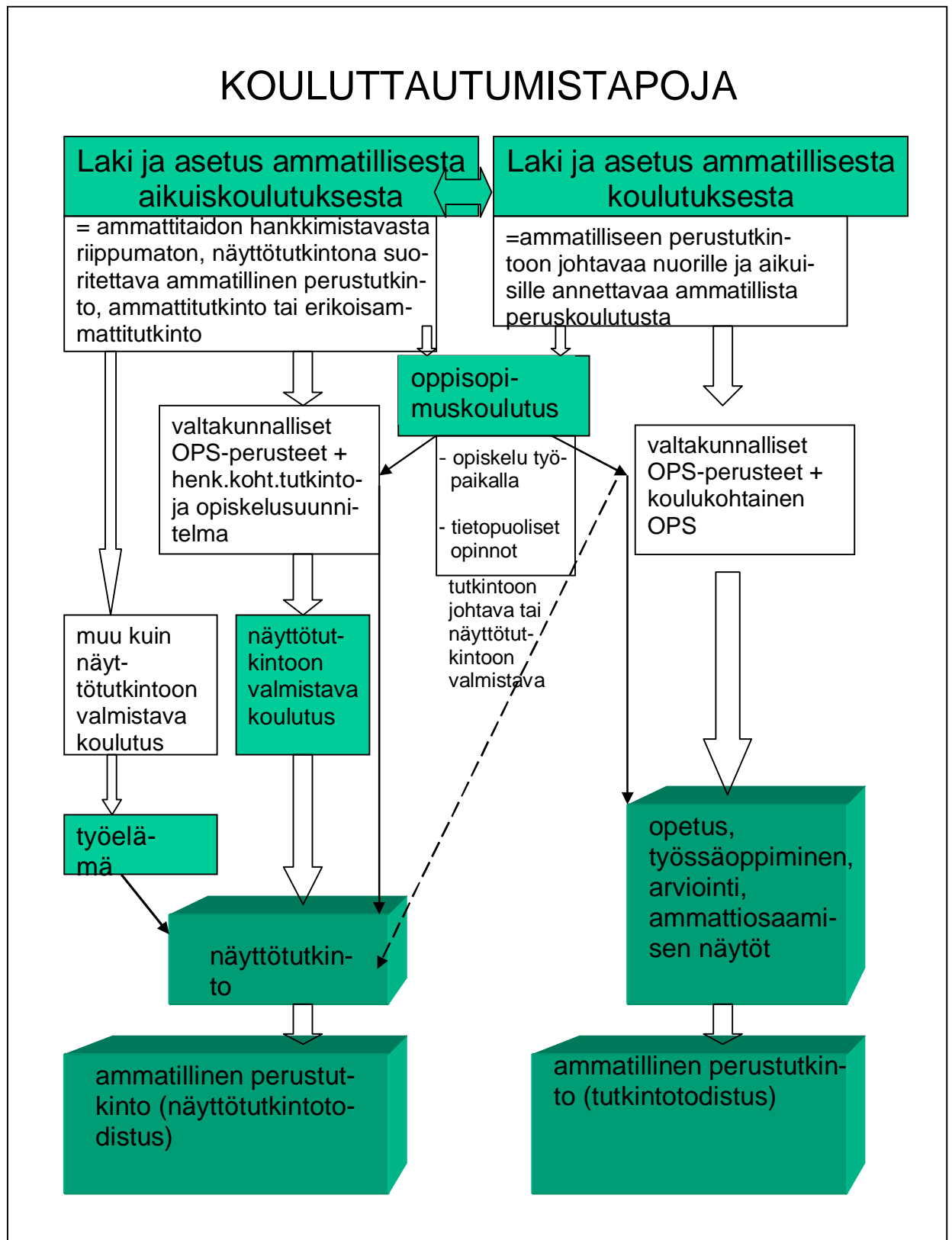
3.1 Näyttöjen tavoitteita

Ammattiosaamisen näyttöjen tarkoituksena on varmistaa ammatillisen koulutuksen laatua, kehittää työelämäyhteyksiä, tehostaa koulutuksesta työelämään siirtymistä ja yhtenäistää opiskelijan arviointia. Ammattiosaamisen näytössä opiskelija osoittaisi tekemällä käytännön työtehtäviä, miten hyvin hän on saavuttanut työelämän edellyttämän ammattitaidon.

3.2 Ammattiosaamisen näytön ja näyttötutkinnon ero

Opetusministeriön antoi 31.3.1999 päätöksen ammatillisista perustutkinnoista (5/011/99). Päätöksessä ministeriö asetti tavoitteeksi, että silloin kahdella eri tavalla suoritettavat perustutkinnot suoritettaisiin vastaisuudessa vain yhdellä tavalla. Tämä tulisi ajankohtaiseksi, kun peruskoulutuksena suoritettaviin tutkintoihin olisi liitetty näytöt. Tähän tavoitteeseen ei kuitenkaan ole päästy ainakaan tässä vaiheessa, kun laki ammatillisesta koulutuksesta uudistettiin 15.8.2005.

Kuviossa 1 on kuvattu, millaisia kouluttautumistapoja on toisen asteen ammatilliseen perustutkintoon. Tutkintoreiitit ovat erilaiset, mikäli tutkinto suoritetaan opetussuunnitelmaperusteisesti tai ammatillisena aikuiskoulutuksena.

KUVIO 1. Kouluttautumistavat. (Koivusaari/Körkkö 2000)

Opetussuunnitelmaperusteisessa opiskelussa suoritettavat näytöt ovat erilaisia kuin ammattitutkinnon näytöt. Ammattiosaamisen näyttötoimintaa valvoo ja ohjaa erillinen toimielin, jossa on edustettuina koulutuksen järjestäjän, opettajien, opiskelijoiden ja elinkeinoelämän edustajia. Tämä toimielin voi olla myös useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen. Ammattitutkinnoissa valvonnan ja ohjauksen hoitaa alakohtainen tutkintotoimikunta. Käytännön erona ammattiosaamisen näytöillä ja ammattitutkinnon näytöillä on niiden laajuus. Ammattiosaamisen näytöillä mitataan osaa opintokokonaisuudesta ja ammattitutkinnon näytöllä kaikkea osaamista opintokokonaisuudesta (Kuvio 2).

KOULUTUSKESKUS
TAVASTIA

NÄYTTÖ ON ERI ASIA KUIN NÄYTTÖTUTKINTO

AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖ

- Nuorille
- Ei ole loppututkinto
- Opintokokonaisuuden osasuoritus
- Joustava osa koulutusta
- Koko koulutusajalle jakautuva
- Palautteen saaminen
- Käynnistää ajoissa tukitoimet
- Kouluarvioinnin täydentäjä
- Laadun parantaja, ei karsija
- Monimuotoinen
- Koulutuksen järjestäjä vastaa
- Yhdessä työelämän kanssa
- Kolmikantainen toimielin
- Toimiva, joustava ja kevyt suunnittelu, toteutus ja arviointi
- Ei saa aiheuttaa keskeytyksiä

NÄYTTÖTUTKINTO

- Aikuisille
- Loppututkinto
- Kertaluontoinen
- Koko tutkinto näytöllä
- Tutkintotoimikunta vastaa

© Pauli Koivusaari, Veli-Pekka Körkkö /kktavastia

3.3 Näyttöaineisto

Ammattiosaamisen näyttöihin on valmistettu kansalliset näyttöaineistot. Nämä aineistot ovat kaikkien käytettävissä. Aineistot eivät ole ammattiosaamisen valmiita tehtäviä, vaan ne ovat esimerkkejä millaisia tehtäviä ja työkokonaisuuksia näytöksi voidaan ottaa. Näyttöaineistoista selviää, minkä laajuinen olisi hyvä näyttö ja millaisessa ympäristössä se tulisi suorittaa. Lisäksi aineistoissa on arviointiin liittyviä apuvälineitä. Aineiston käyttö ei kuitenkaan ole pakollista vaan koulutuksen järjestäjä voi käyttää myös omaa aineistoa näyttöjen toteuttamisessa.

3.4 Arviointi

Arvioinnin osuus on ammattiosaamisen näytössä oleellinen. Näytölle asetettujen tavoitteiden mukaan siitä pitää saada riittävästi tietoa. Tärkeimpänä tietona on tietenkin opiskelijan menestyminen näytössä. Arviointi tulee olla kriteeriperusteista ja sen tulee perustua opetussuunnitelman tavoitteisiin. Lisätietona arvioinnilla pyritään saamaan tietoa opetussuunnitelman sisällöstä. Opettaanko oppilaitoksessa oikeita asioita tai opetetaanko riittävästi. Ammattiosaamisen näyttöjen arviointia voidaan käyttää myös kansallisten oppimistulosten arvioinnissa yhtenä osana hyväksi. Tämä edellyttää kuitenkin kaikilta kansallisten näyttöaineistojen käyttämistä ja mahdollisimman tasalaatuisia näyttöjä.

3.5 Näytön arviointi

Opettajan osuus on näyttötoiminnassa ratkaiseva. Hän on päävastuussa ammattiosaamisen näyttöjen käytännön suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista. Opettaja toimii kaikkien vaiheiden moottorina. Myös opiskelijalle tulee vastuuta näyttötoiminnan myötä. Hänen pitää olla aktiivinen työelämän suuntaan. Hänen pitää vaatia todellisia töitä ja tehtäviä työpaikoilla. Lisäksi opiskelijan tulee suunnitella yhdessä opettajan ja työelämän edustajan kanssa ammattiosaamisen näytöt. Näyttöjen dokumentointi on myös opiskelijan tehtävä. Dokumentointi on tehtävä siten, että siihen voidaan tarvittaessa myöhemmin palata. Näyttöaineiston ja arvioinnit dokumentoi opettaja.

Ammattiosaamisen näytöt ja työssäoppiminen ovat lisänneet huomattavasti paineita itsearvioinnin opettamisen lisäämiseen. Itsearviointia painotetaan ja sitä vaaditaan osana opiskelijan arviointia.

3.6 Kokeiluista kuultua

Ammattiosaamisen näyttöjen kehittäminen aloitettiin Opetushallituksen koordinoimilla piloteilla syksyllä 1999. Opettajien näkemyksen mukaan ammattiosaamisen näytöt ovat tiivistäneet oppilaitoksen yhteistyötä työelämän kanssa, motivoineet ja sitouttaneet opiskelijoita sekä vaikuttaneet opetusjärjestelyihin ja opetuksen sisältöön myönteisellä tavalla. Kokeilujen perusteella voidaan arvioida, että ammattiosaamisen näytöt parantavat ammatillisen koulutuksen laatua kehittämällä opetusjärjestelyjä, tiivistämällä oppilaitoksen työelämäyhteyksiä ja parantamalla työssäoppimisen laatua.

4 AMMATTIOSAAMISEN NÄYTÖT KOULUTUSKESKUS TAVSTIASSA TÄNÄÄN

Hämeenlinnan seudun koulutuskuntayhtymään kuuluu 11 jäsenkuntaa: Hattula, Hauho, Hämeenlinna, Janakkala, Kalvola, Lammi, Luopioinen, Renko, Toijala, Tuulos ja Urjala.

Opetusministeriö myönsi 7.7.1999 toimiluvan 1.8.1999 alkaen Hämeenlinnan seudun koulutuskuntayhtymälle ja sen ylläpitämälle oppilaitokselle, Koulutuskeskus Tavastialle. Uusi oppilaitos muodostettiin, kun Hämeenlinnan kaupungin ylläpitämät sosiaalian oppilaitos, terveydenhuolto-oppilaitos sekä liiketalouden ja tietotekniikan instituutti yhdistettiin kuntayhtymän ylläpitämään oppilaitokseen (Hämeenlinnan ammattioppilaitos). Hämeenlinnan ammatillinen aikuiskoulutuskeskus siirtyi 1.1.2004 osaksi koulutuskuntayhtymä tuoden Tavastiaan noin 40 uutta työntekijää.

Tänä päivänä koulutuskuntayhtymä järjestää ammatillista, sitä tukevaa tai siihen läheisesti liittyvää koulutusta sekä palvelu- ja tutkimustoimintaa. Tehtäviensä toteuttamiseksi kuntayhtymä omistaa ja hallitsee ammatillisia oppilaitoksia. Yhtymävaltuuston päätöksellä kuntayhtymän ylläpidettäväksi voidaan ottaa myös muita koulutusta järjestäviä oppilaitoksia (esimerkkinä em. Hämeenlinnan ammatillisen aikuiskoulutuskeskuksen yhdistäminen kuntayhtymään).

Hämeenlinnan seudun koulutuskuntayhtymä voi toteuttaa koulutusta jäsenkunnissaan. Koulutusaloina ovat 1.8.2005 alkaen

- Kulttuuriala
- Luonnontieteiden ala
- Matkailu-, ravitsemis- ja talousala
- Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
- Tekniikan ja liikenteen ala
- Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala.

Koulutuksen järjestämisluvan mukaan oppilaitoksen keskimääräinen toisen asteen opiskelijamäärä voi olla enintään 2020. Luvassa ei eritellä aikuisten ja nuorten koulutustehtävää. Lupa ei myöskään rajaa maksullisena palvelutoimintana toteutettavaa koulutusta eikä oppisopimuskoulutusta. Oppisopimuskoulutuksen teoriaopetuksen toteuttajana oppilaitos voi kuitenkin olla vain järjestämislupapäätöksessä mainituilla koulutusaloilla.

4.1 Ammattiosaamisen näyttöjen kehittäminen

Koulutuskeskus Tavastiassa on ammattiosaamisen näyttöjä kokeiltu vuodesta 1999. Silloin aloittivat kokeilun rakennus- ja maanmittausala. Kokeilu toimi kansallisella rahoituksella ja sitä hallinnoi opetushallitus. Vuonna 2001 kokeiluun liittyi oppilaitoksesamme vaatetusala. Tässä kokeilussa oli rahoittajana Euroopan sosiaalirahasto (ESR). Tämä Näyttöpilotti-projekti kesti vuoden 2003 loppuun. Samaan aikaan oli käynnissä Euroopan sosiaalirahaston rahoittama Näyttöaineisto-projekti. Tähän hankkeeseen osallistuivat Koulutuskeskus Tavastiasta maanmittaus-, metalli- ja sähköalat. Sosiaali- ja terveysala on ollut yhteistyökumppanina hyvien näyttökäytäntöjen levitysprojektissa. Alalla on myös kokeiltu ammattiosaamisen näyttöjä.

4.2 Ammattiosaamisen näyttöjen nykytila

Rakennus, maanmittaus ja vaatetusalaa lukuun ottamatta ei näyttötoimintaa tällä hetkellä toteuteta. Opettajat, jotka eivät ole olleet mukana näyttötoiminnassa, ovat aloittaneet kouluttautumisen tammikuussa 2006. Koulutus sisältää neljä lähijaksoa sekä jonkin verran etäopiskelua. Koulutukseen osallistuu myös työelämän edustajia.

Koulutuskeskus Tavastian opettajat eivät ole osallistuneet kovin paljon ammattiosaamisen näyttöjen kehittämistoimintaan. Joillakin aloilla ei ole näyttöistä juuri mitään tietoa. Vielä vähemmän tietoa on opiskelijoilla. Myös peruskoulu tarvitsee tietoa ammattiosaamisen näyttöistä. Ammatillisten opinto-ohjaajien tulisi sitä välittää heille. Ongelmana kaikilla osapuolilla onkin juuri tiedon puute. Ei ole saatavilla mitään tiivistä materiaalia, joka on suunnattu juuri meidän oppilaitokseen. Jotta ammattiosaamisen näytöt saadaan ladullisesti toimimaan, täytyy olla riittävästi ohjausmateriaalia, joka käy kaikille osapuolille.

5 NÄYTTÖOPPAAN RAKENTAMINEN

Kehittämishankkeen toteutuksen aloitin tutustumalla ammattiosaamisen näyttöihin liittyvään materiaaliin. Materiaalina olivat lait ja asetukset, kansalliset näyttöaineistot, pilottikokeilujen tuottama materiaali, Opetushallituksen tuottama näyttöopas ja Arvi-projektissa tuotettu materiaali. Edellisistä aineistoista kokosin tärkeimmät asiat tiiviiseen pakettiin niin, että se olisi kaikkien käytössä mahdollisimman helppona muodossa. Arvi-projekti on Koulutuskeskus Tavastian koordinoima Euroopan sosiaalirahaston rahoittama hanke, jossa tutkitaan, voidaanko ammattiosaamisen näytöistä saatuja arviointeja käyttää yhtenä osan kansallisissa oppimistulosten arvioinneissa.

5.1 Kohderyhmän valinta

Materiaalin kohderyhmiä oli viisi, koulutuksen järjestäjä, ammattiosaamisen toimielin, opiskelijat, työelämän edustajat ja opettajat. Kaikki nämä tahot tarvitsevat tietoa ammattiosaamisen näyttöjen järjestämisestä. Kävin keskustelua kollegoideni sekä Arvi-projektin toimijoiden kanssa ja päädyimme siihen tulokseen, että kohderyhmäksi kannattaa ottaa työelämän edustajat, opettajat sekä opiskelijat. Painotuksena kuitenkin on opiskelijan ohjaaminen. Perusteluina päätökselle pidettiin tiiviin yksiselitteisen materiaalin puutetta. Oppaita on, mutta niitä pidettiin liian laajoina ”käyttötyökaluiksi”. Itse halusin kuitenkin lisätä siihen opinto-ohjauksen näkökulman. Näin opinto-ohjaajan tietojen päivittämisen ammattiosaamisen näyttöasioissa. Toiseksi ammatillisten opettajien ja opinto-ohjaajien tulee puhua samaa kieltä opiskelijoille.

5.2 Käytössä olevan näyttömateriaalin vertailu

Materiaalille täytyy olla tarve, muuten sitä ei kannata valmistaa. Ammattiosaamisen näytöt ovat uusi asia toisen asteen opiskelussa. Näytöistä on hyvin paljon liikkeellä väärää ja ristiriitaista tietoa. Nämä puolestaan vääristävät näytöistä muodostuvaa kuvaa. Samalla ne aiheuttavat opiskelijoissa pelkoa näyttöjen tekemisen suhteen. Tämä saattaa jopa vaikuttaa ammatilliseen koulutukseen hakeutumiseen. Onkin tärkeää saada oikeaa ja yksiselitteistä tietoa ammattiosaamisen näytöistä ja työssäoppimisesta jo ennen ammatilliseen kouluun siirtymistä. Erittäin tärkeää on kertoa näytöistä lisää heti, kun opiskeli-

jat tulevat opiskelemaan omaa ammattiaan. Edellisiä asioita pidin mielessäni, kun aloin valistamaan opiskelijoille materiaalia ammattiosaamisen näytöistä. Sen tuli soveltua niin peruskoulun infotilaisuuksiin kuin opiskelijoiden perehdyttämiseen ammattiosaamisen näyttöihin.

Tutustuessani ammattiosaamisen näyttöjen materiaaliin huomasin, että sitä on paljon tarjolla. Materiaali on kuitenkin kirjoitettu niin laajasti, että sitä ei kovin helposti tule luettua. Varsinkin työpaikoilla asiat pitää esittää tiivistetysti. Sama pätee myös opiskelijoihin. Vaikka opiskelijat saavat laajemmat tiedot ammattiosaamisen näyttöjen toteuttamisesta opettajien kertomana, toimii tiivis paketti myöhemmin muistilistana itse näytön aikana. Sama pätee myös opettajien toimintaan. Tästä johtuen ohjausmateriaalin tulee olla tiivistä ja pääasioita painottava.

5.3 Esitysformaatin valinta

Tieto ammattiosaamisen näytöistä pitää jakaa tiiviinä ja pääasioista painottavana pakettina tarvitsijoille. Mahdollisuuksia oli monia. Yhtenä vartenotettava vaihtoehtona oli PowerPoint-esitys. Materiaali olisi ollut heti esityskäytössä peruskouluissa ja muissa oppilaitoksissa. Toisaalta tämä ei sopisi työelämän tarpeisiin. Samat ongelmat olivat videomateriaalissa. Kävin keskusteluita kollegoitteni kanssa ja päädyimme kirjalliseen materiaaliin. Näin materiaali käy kaikkiin paikkoihin ja on helposti vietävissä mukana. Tällöin materiaalissa toteutuu myös muistilista-ajatus niin opiskelijoiden, opettajien kuin työelämän edustajienkin kannalta. Kun materiaali vielä tulostetaan vihkomuotoon, on sen kuljettaminen helppoa.

5.4 Aineiston testaaminen

NÄYTTÖOPAS -vihkonen (Liite 1.) on tarkoitettu kaikkien näyttötoiminnassa mukanaolevien luettavaksi. Siksi olikin erittäin tärkeää testata sitä jollakin menetelmällä. Testauksessa käytin hyväkseni Arvi-projektin toimijoita. He ovat opettajia rakennus- ja maanmittausaloilta eri puolelta Suomea: Helsingistä, Hämeenlinnasta, Jyväskylästä ja Vaasasta. Heidän näkemyksiään ja kokemuksiaan käytin hyväkseni NÄYTTÖOPAS -vihkosen valmistuksessa.

6 POHDINTA

Ammattiosaamisen näytöt tulevat vääjäämättä vaikuttamaan ammatillisen toisen asteen koulutuksen rakenteeseen ja käytäntöihin. Se, saavutetaanko näytöillä niitä asioita, joita sillä on lähdetty hakemaan, jää nähtäväksi. Ammattiosaaminen näytöt tulevat lisäämään oppilaitosten ja yritysten yhteistyötä. Se on jo sinänsä tavoiteltava asia. Yrityselämää ja koulutusta ei saa päästä ajautumaan erilleen toisistaan.

Näytöille on kuitenkin asetettu paljon myös muita vaatimuksia. Niiden tulee parantaa koulutuksen laatua, yhtenäistää opiskelijan arviointia, helpottaa opiskelijoiden siirtymistä työelämään, antaa koulutuksen järjestäjälle tietoa opetussuunnitelmien, opetusjärjestelyiden sekä ohjaus- ja tukitoimien toimivuudesta sekä tuottaa tietoa oppimistulosten kansalliseen arviointiin. Muutamiin asioihin voisi vastata kuitenkin niitä yleistämättä. Koulutuksen laatua tulee kasvattaa, mutta ovatko näytöt se autuaaksi tekevä voima, jolla tämä onnistuu? Eikö koulutusta kuitenkin tule ohjata opetussuunnitelmilla? Ollaan huolissaan siitä, että oppilaitoksissa opetetaan vääriä asioita. Kuitenkin valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita laadittaessa on käytettävissä koko Suomen paras tietämys, sillä mukana ovat yrityssektori, ammattiliitot sekä työntekijöiden, oppilaitosten ja viranomaisten edustus, Opetushallitus ja -ministeriö. Eikä tämä joukko alan ammattilaisia pysty määrittelemään työelämä tarvitsemaa osaamista? Kuitenkin aina yrityselämästä tulee viestejä, että oppilaitoksissa opetetaan vääriä asioita. Tilanne on hyvin ristiriitainen varsinkin opetushenkilöstön mielestä.

Toinen pohdittava seikka on, yhtenäistävätkö ammattiosaamisen näytöt arviointia? Mielestäni tämä ajatus ei tule toteutumaan. On tietenkin aloja, missä tehtävät voivat olla hyvin yksilöityjä ja selkeitä sekä niitä voidaan tehdä täysin samanlaisina ympäri Suomea. Näitä aloja on kuitenkin harvassa. Pääsääntöisesti alat, jotka tekevät urakkatuotantoa ja työ on liikkuvaa, monimuotoista sekä laaja-alaista (esim. rakennus-, lvis-, pintakäsittelyalat) eivät pysty toteuttamaan näyttöjä tasalaatuisesti. Ammattiosaamisen näyttö rakentuu siitä työtehtävästä, mitä siellä työpaikalla kulloinkin tehdään. Opettaja ei voi viedä sinne valmiita näyttötehtäviä.

Näyttöjen laajuus opintokokonaisuuden laajuuteen nähden vaihtelee todella huomattavasti. Lisäksi monilla aloilla on suuria kausivaihteluja työllisyyden suhteen. Suomi on iso maa ja oppilaitoksia on pienillä ja suurilla paikkakunnilla. Pienillä paikkakunnilla ei päästä koskaan tekemään sellaisia töitä, mitä tehdään suurilla paikkakunnilla. Yhtenä suurena peikkona on vielä mahdollinen taloudellinen lama, joka viimeistään romuttaa näyttötoiminnan.

Edellisistä asioista syntyy suuri ristiriita siinä, että ammattiosaamisen näytöistä annetaan oma todistus ja arvosanat. Kuitenkin näytöistä saadut arvioinnit huomioidaan myös annettaessa koko opintokokonaisuuden arvosanaa. Erillinen näyttötodistus on mielestäni erittäin epäonnistunut. Näyttötodistukset eivät ole mitenkään vertailukelpoisia keskenään, vaikka siihen pyritäänkin. Edellä mainitut erilaiset mahdollisuudet vaikuttavat tähän sekä myös arvioinnissa aina mukana oleva ”inhimillinen tekijä.” Arviointeja antavat työpaikkaohjaajat vaihtuvat jatkuvasti, eikä kiinnostus arviointiin ole aina kovin suurta. Koulutettuja työpaikkaohjaajakin on joillakin aloilla aika vähän tai he eivät aina kohtaa opiskelijaa. Oma näkemykseni onkin, että vanhassa järjestelmässä tutkintodistukset olivat oppilaitoskohtaisesti vertailukelpoisia, mutta uuden järjestelmän alkaessa tämä vertailukelpoisuus häviää. Suurimman huolen se tuo opetushenkilöstölle, joka yhdistää näytöt, työssäoppimisen ja muun arvioinnin yhdeksi opintokokonaisuuden arvosanaksi.

Ammattiosaamisen näyttötoiminnan lähtiessä käyntiin on oppilaitoksilla suuri rooli sen pyörittämisessä. Yrityselämä on halunnut tätä järjestelmää ja onkin ensiarvoisen tärkeää, että oppilaitokset tekevät kaikkensa järjestelmän toimivuuden takaamiseksi. Olisi suuri häpeä, jos oppilaitokset jostain syystä eivät hoitaisi ammattiosaamisen näyttötoimintaa kunnolla tai jättäisivät sen hoitamatta kokonaan. Yksittäisten opettajien pitää panostaa siihen ja koulutuksen järjestäjien pitää luoda edellytykset sen hyvälle hoitamiselle. Järjestelmä tuntuu jossakin mielessä raskaalta, mutta muutosehdotusten tulee lähteä yrityselämän suunnasta. Mielestäni tämä on ainoa hyväksyttävä vaihtoehto.

Opas, jota olen rakentanut, pyrkii osaltaan edistämään edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamista. Ammattiosaamisen näytöt täytyy tehdä tutuiksi jo

peruskoulussa oleville. Heidän tulee tietää, mikä heitä ammatillisella toisella asteella odottaa. Näyttöihin on asetettu kovia tavoitteita ja niihin pääsemiseksi tarvitaan paljon opiskelijoiden panosta. Heille tulee tehtäviä ja vastuuta oman tutkintonsa suorittamisesta. Heidän tulee olla tietoisia näistä vaatimuksista mahdollisimman varhain. Asioita käsitellään oppilaitoksessa moneen otteeseen, mutta muistilistanomainen opas on kuitenkin hyvä olla aina mukana työssäoppimisjakson aikana ja näyttöjä tehtäessä.

Yrityselämä on halunnut ammattiosaamisen näytöt käyttöön. Ammattiliitot ovat allekirjoittaneet sopimuksen, jossa he tukevat ja haluavat edistää näyttötoimintaa. Näytöt asettavat myös työelämälle vaatimuksia. Niistä täytyy keskustella ja opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus suorittaa näyttö työpaikalla työssäoppimisjakson aikana. Oppaassa on kerrottu lyhyesti, mitä tehtäviä työpaikalle tulee. Niitä ei ole kirjoitettu täysin auki, vaan on opettajan tehtävä keroa niistä työpaikkakäynneillään. Sen jälkeen opas toimii muistilistana näytön toteuttamisessa. Käytäntö on opettanut, että suuria kirjallisia materiaaleja ei kannata työpaikoille toimittaa. Lähes kaikki paksut materiaaliniput jäävät lukematta. Yksi tai kaksi A4-sivua on sopiva määrä, eikä yhtään enempää. Muu tieto täytyy välittää suullisesti kertomalla ja olemalla läsnä työpaikoilla.

Opettaja on se henkilö, jolle tässä uudessa järjestelmässä kaatuu suurin tehtäväpotti. Oppaassa on otettu kantaa myös opettajan tehtäviin. Samanlainen muistilistanomainen ohja auttaa opettajaa miettimään oman toiminnan ajoittamista. Tehtäviä on paljon ja ne täytyy hoitaa oikeaan ajankohtaan. Kirjatut tehtävät myös auttavat suunnittelemaan työtä verrattuna koulutuksenjärjestäjän antamiin resursseihin. Ei ole tarkoitus tehdä tätä näyttötoimintaa talkootyönä. Lisäksi uusille opettajille opas toimii perehdyttämisoppaana ammattiosaamisen näyttöihin.

Opinto-ohjaajalle opas avaa koko ammattiosaamisen näyttötoiminnan tehtävät. Se ei kerro yksittäisiä näyttötehtäviä ja sisältöjä, vaan pikemminkin niitä asioita, mitä kunkin osapuolen tulee tehdä laadukkaan näytön suorittamiseksi. Opiskelijan tehtävät tulisi jatkossa vielä avata erilaisilla käytännön esimerkeillä, mutta tähän oppaaseen ne eivät kuulu.

Opas sisältää lähes kaikki tehtävät, joita ammattiosaamisen näyttötoiminta pitää sisällään. Siinä on määritelty kaiken osapuolten tehtävät koulutuksen järjestäjästä aina opiskelijaan saakka. Se osa oppaasta olisi sinällään liitettävissä oppilaitoskohtaisen opetussuunnitelman yhteiseen osaa.

Jatkossa ammattiosaamisen näyttöjä tulee markkinoida työelämään kaikilla erilaisilla tavoilla. Siitä ei saa kuitenkaan tehdä liian suurta numeroa, jotta yritykset eivät tunne joutuvansa liian suureen vastuuseen koulutuksesta. Tietoa täytyy viedä pieninä erinä kerrallaan ja rauhallisesti etsiä hyviä käytännön sovellutuksia näyttöjen toteuttamiseksi. Käytännöt muotoutuvat siten eri yrityksille sopiviksi. Opiskelijoiden rooli tulee olla aktiivinen. Tähän haasteeseen tulee lisätä panoksia. Oikea ohjaaminen alusta pitäen työssäoppimiseen ja ammattiosaamisen näyttöjärjestelmään pitää hoitaa huolella.

LÄHTEET

A 03/2005. Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta. Annettu Helsingissä 21 päivänä heinäkuuta 2005.

A 603/2005. Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta. Annettu Helsingissä 21 päivänä heinäkuuta 2005.

Ammattiosaamisen näytöt käyttöön. 2006. Opetushallitus. Dark Oy Vantaa
Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta.

L 601/2005. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta. Annettu Naantalissa 15 päivänä heinäkuuta 2005.

L 630/1998. Laki ammatillisesta koulutuksesta. Annettu Helsingissä 21 päivänä elokuuta 1998.

M 32/011/2005. Ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelman ja näyttötutkinnon perusteet. Annettu Helsingissä 30 päivänä syyskuuta 2005.

Ojanen, S. 1999. Ohjauksesta Oivallukseen. Helsinki: Palmenia-kustannus

Opetusministeriön päätös 212/430/98 23.6.1998 Ammatillisten perustutkintojen kehittämisestä.

Opetusministeriön päätös 5/011/99 31.3.1999 Ammatillisista perustutkinnoista.

LIITTEET

Liite 1. NÄYTTÖOPAS

OPAS AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN SUORITTAMISEEN

OPIKELIJALLE

TYÖPAIKKAOHJAAJALLE

OPETTAJALLE

OPINTO-OHJAAJALLE

Sisällysluettelo

LUKIJALLE.....	24
AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖ	24
OPISKELIJALLE.....	25
TYÖPAIKKAOHJAAJALLE	27
OPETTAJALLE.....	29
OPINTO-OHJAAJALLE	32

LUKIJALLE

Tämä opas on tarkoitettu opiskelijoille, työpaikkaohjaajille, opettajille sekä opinto-ohjaajille työkaluksi ammattiosaamisen näyttöihin perehdyttämiseen, suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen. Oppaassa on omat luvut kaikille osapuolille. Luvuissa on kerrottu luettelomaisesti, mitä tehtäviä ammattiosaamisen näyttö edellyttää tehtäväksi. Opinto-ohjaajalle on kuvattu koko ammattiosaamisen näyttöprosessi sisältäen kaikkien osapuolten tehtävät.

Kirjoittaja ehdottaa kaikkien osapuolten tutustuvan ainakin omaan sisältöönsä, mutta myös muiden sisältöihin tutustuminen antaa laajemman kuvan näyttöjen toteuttamisesta.

AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖ

Ammattiosaamisen näytöt ovat ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa osa opiskelija-arviointia. Ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelua, toteuttamista ja arviointia säätelee laki ja asetus ammatillisesta koulutuksesta.

Ammattiosaamisen näytöt ovat koulutuksen järjestäjän ja työelämän yhdessä suunnittelema, toteuttama ja arvioima työtilanne tai työprosessi. Ammattiosaamisen näytöissä opiskelija osoittaa mahdollisimman aidoissa työtilanteissa tekemällä käytännön työtehtäviä, miten hyvin hän on saavuttanut opetussuunnitelman perusteiden ammatillisten opintojen tavoitteissa määritellyn työelämän edellyttämän ammattitaidon.

Ammattiosaamisen näytöillä arvioidaan muun arvioinnin ohella ammatillista osaamista työpaikalla, oppilaitoksessa tai muun koulutuksen järjestäjän osoittamassa paikassa. Ammatilliseen perustutkintoon johtavassa koulutuksessa ammattiosaamisen näytöt ovat osa koulutusta ja sijoittuvat koko koulutuksen ajalle.

Ammattiosaamisen näytöt annetaan kaikista ammatillisten opintojen opintokokonaisuuksista. Poikkeuksena ovat kuitenkin ne valinnaiset opinnot, jotka sisällöltään ovat yhteisiä opintoja tai lukio-opintoja.

OPISKELIJALLE

Ammattiosaamisen näytöissä käden taidot ja siten käytännön tekeminen pääsevät oikeuksiinsa. Tämä tuo opiskeluun tavoitteellisuutta ja antaa paremmat edellytykset arvioinnille. Näytöt lisäävät koulutuksen työelämlähtöisyyttä ja käytännönläheisyyttä. Näytöillä voit näyttää osaamisesi käytännön työtehtävissä aidolla työpaikalla. Osaamisellasi markkinoit itseäsi työelämään ja näin edistät työllistymistäsi.

Ammattiosaamisen näyttö lisää opiskelijan vastuuta omasta opiskelustaan ja oikeuksistaan. Työelämässä tapahtuvien ammattiosaamisen näyttöjen suunnittelu, toteutus ja arviointi tehdään yhdessä opiskelijan, työelämän edustajien ja opettajien kanssa. Näin saat hyvät mahdollisuudet vaikuttaa opiskeluprosessiisi työssäoppimisjaksolla.

Opiskelijana sinun tulee valmistella jokin yhteisesti suunniteltu työtehtävä tai -prosessi. Sinun tulee tutustua arvioinnin kriteereihin ja löytää oma tasonsi arvioinnin kriteerien mukaan ja näin ollen opettelet myös itsearviointia. Tehtävänäsi on myös dokumentoida ammattiosaamisen näyttö. Tämä on erityisen tärkeää esim. arvioinnin ristiriitatilanteissa. Sinulla tulee olla valmiudet myös oikaisuvaatimusten tekemiseen.

1. TOIMET AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN JA TYÖSSÄOPPIMISEN ONNISTUMISTA VARTEN **ENNEN JAKSOA**

	Hoidettu	Huomioitava
1. Näyttösuunnitelma tehty		
2. Toimintasuunnitelmat ja käytännöt sovittu esim.		
* täydennettävät näytöt		
* sairastapaukset		
* poissaolot		
3. Työssäoppimissopimukset tehty		
4. YRITYSEN Työssäoppimiskansioon tutustuttu		
5. OPISKELIJAN Työssäoppimiskansio valmistettu		
6. Työssäoppimispaikkaan perehdytty		

2. TOIMET AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN JA TYÖSSÄOPPIMISEN ONNISTUMISTA VARTEN **JAKSON AIKANA**

	Hoidettu	Huomioitava
1. Olethan suorittanut		
* työturvallisuuspassi		
* tulityökortti		
* tieturva		
* työsuojelukortti		
2. Työssäoppimistehtävistä sovittu		
3. Näyttötehtävät sovittu ja valmisteltu		
4. Lisäksi sinun on huolehdittava		
* näyttösuunnitelmat		
* päiväkirjat		
* näyttöraportit / portfolio		
* kerään opinnäytetyöaineistoa		
5. Dokumentoin näytön		
6. Olen arviointikeskustelussa		
* tutustun etukäteen tavoitteisiin ja arviointikriteereihin		
* teen kirjallisen arvion itsestäni		
* otan vastaan palautetta ja annan palautetta perustellusti		
* ilmoitan, jos olen erimieltä arvioinnista		

3. TOIMET AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN JA TYÖSSÄOPPIMISEN ONNISTUMISTA VARTEN **JAKSON JÄLKEEN**

	Hoidettu	Huomioitava
1. Tukitoimet täydennettävien näyttöjen osalta sovittu		
2. Oikeus hakea arvioinnin oikaisua 14 vrk arvosanan saannista rehtorilta arvioitsijoilta suullisesti tai kirjallisesti		
3. Oikeus hakea arvioinnin oikaisua 14 vrk edellisen oikaisuhaemuksen päätöksen jälkeen ammattiosaamisen toimieleimeltä kirjallisesti		

TYÖPAIKKAOHJAAJALLE

Työelämälle on tärkeää, että ammatillisen koulutuksen laatu varmennetaan ja opiskelijoiden ammatillinen osaaminen arvioidaan luotettavasti. Tiivistyvä yhteistyö oppilaitosten kanssa lisää mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, millaista ammatillista osaamista työelämään siirtyvillä opiskelijoilla on. Työelämältä saatu palaute on jo nyt vaikuttanut myös niin, että opetuksessa on otettu käyttöön nykyistä työelämälähtöisempiä ratkaisuja.

Opiskelijan ammattiosaamisen näytöistä saama näyttötodistus kertoo arvosanan lisäksi sen, millaisia näyttöjä opiskelija on tehnyt ja missä näytöt on annettu. Näyttötodistuksen perusteella on työhönottotilanteissa mahdollista päätellä entistä tarkemmin, millaista osaamista opiskelijalla on. Kansallisten näyttöaineistojen pohjalta toteutetuissa näytöissä työnantajat voivat luottaa myös siihen, että eri oppilaitosten antamat arvosanat osaamisesta ovat vertailukelpoisia. Työssäoppimisen ja näyttöjen suunnittelu edellyttää työssäoppimispaikan toiminnan analysointia. Ammattiosaamisen näytöt työpaikalla ovat innostaneet syventämään ja päivittämään myös työyhteisön omaa osaamista.

Ammattiosaamisen näytöt työpaikoilla asettavat työpaikkaohjaajalle vaatimuksia. Hänen tulee ennakkoluulottomasti ottaa opiskelija mukaan työtehtäviinsä ja perehdyttää hänet työhön sekä työpaikan toimintaan siten, että hän voi siellä turvallisesti työskennellä. Työpaikkaohjaajan tulee osallistua opiskelijan ja opettajan kanssa näytön tai työprosessin suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Hänen tulee tutustua arvioinnin kohteisiin ja kriteereihin ja arvioida opiskelijaa kirjallisesti niiden mukaan. Edellisten lisäksi hänen tulee toimia turvallisena ohjaajana kuten mestari kisällille.

1. TOIMET AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN JA TYÖSSÄOPPIMISEN ONNISTUMISTA VARTEN ENNEN JAKSOA

	Hoidettu	Huomioitava
1. Näyttösuunnitelman tekeminen opiskelijan kanssa		
2. Toimintasuunnitelmat ja käytännöt sovittu		
* mukautetut opiskelijat		
* täydennettävät näytöt		
* sairastapaukset		
* poissaolot		
3. Työssäoppimissopimukset tehty		
4. Näyttöaineisto OPISKELIJA laadittu / hankittu		
5. Näyttöaineisto TYÖPAIKKA laadittu / hankittu		
6. Opiskelija perehdytetty näyttöpaikkaan		
7. Tiedotettu työpaikoilla työssäoppijasta		

2. TOIMET AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN JA TYÖSSÄOPPIMISEN ONNISTUMISTA VARTEN JAKSON AIKANA

	Hoidettu	Huomioitava
1. Opiskelijalla olevat / tarvittavat valmiudet tarkistettu		
* työturvallisuuspassi		
* tulityökortti		
* tieturva		
* työsuojelukortti		
2. Perehdytetty työpaikkaan		
3. Työpaikkakäyntien aikataulu sovittu		
4. Työpaikkaohjaajat koulutettu / perehdytetty		
* ammattiosaamisen näytöt ja niiden materiaalit		
* tutkinnon perusteet ja avattu ops		
* arviointi / apuvälineet		
* dokumentoitavat materiaalit		
5. Työssäoppimistehtävistä sovittu		
6. Näyttötehtävät sovittu ja valmisteltu ja varmistettu ops:n tavoitteisiin		
7. Sovittu näytön kattavuus opintokokonaisuuden/-sien näytöistä		
8. Näytön ajoittamien		
9. Näytön toteuttaminen ja seuraaminen		
10. Arvioinnin antaminen kriteerien mukaan		
11. Arviointikeskusteluun osallistuminen opiskelijan ja opettajan kanssa		
12. Arviointidokumenttien allekirjoittaminen		
13. Työssäoppimisen arviointi, jos se eroteltu näytöstä		

3. TOIMET AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN JA TYÖSSÄOPPIMISEN ONNISTUMISTA VARTEN **JAKSON JÄLKEEN**

	Hoidettu	Huomioitava
1. Tukitoimet täydennettävien näyttöjen osalta sovittu / tehty		
2. Kehityskohteet, koulutustarve ja hyvät käytännöt kirjattu esim.		
* näyttömahdollisuudet / rajoitukset		
* työssäoppimismahdollisuudet / rajoitukset		
3. Mitä on muutettava?		

OPETTAJALLE

Ammattiosaamisen näytöillä saadaan tietoa opiskelijoiden oppimistuloksista. Tiedon perusteella voidaan päätellä, tuottaako opetus riittävää ja työelämän näkökulmasta relevanttia osaamista. Itsearviointiprosessi tulee suunnitella niin, että saatava palaute hyödynnetään koulutuksen kehittämisessä.

Opettaja on näyttöjen kokonaisvaltainen koordinaattori. Hänen tulee pitää ammattiosaamisen näyttöjen lankoja käsissään. Hänen tulee huolehtia opiskelijoista työssäoppimisen ja näyttöjen käytännön toteuttamisen aikana yhdessä työelämän edustajien kanssa. Opettajan on varmistettava työpaikkojen sopivuus näyttöpaikoiksi kriitteereinään turvallisuus, monipuolisuus sekä ohjauksellisuus. Hänen on koottava arvioinnit opintokokonaisuuksittain ja huolehdittava niiden dokumentoinnista. Opettajan tulee kehittää työssäoppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen toimintamalleja oman alansa mukaisiksi. Lisäksi hänen tulee kouluttaa työelämän edustajia.

1. TOIMET AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN JA TYÖSSÄOPPIMISEN ONNISTUMISTA VARTEN ENNEN JAKSOA

	Hoidettu	Huomioitava
<i>Organisaation luominen</i>		
1. Tukipalvelut		
* täydennettävien näyttöjen tukitoimet sovittu		
* ruokailumahdollisuudet ja korvaukset sovittu		
* matkat järjestetty		
<i>Toimintaedellytyksien takaaminen</i>		
2. Valvontaresurssit sovittu		
3. Valvonta- ja ohjaussuunnitelmat tehty		
4. Liikkumiskalusto käytettävissä		
<i>Tehtävät suunnitelmat</i>		
5. Lukusuunnitelma tehty		
6. Näyttösuunnitelma tehty		
7. Toimintasuunnitelmat ja käytännöt sovittu		
* mukautetut opiskelijat		
* täydennettävät näytöt		
* sairastapaukset		
* poissaolot		
8. Työpaikkarekisteri perustettu ja ylläpidetty		
9. Opintokorttipohjat sisältävät näyttöasiat ja ylläpito sovittu		
10. Todistusohjat sisältävät näyttöasiat ja kirjaminen sovittu		
<i>Materiaalit työssäoppimista varten</i>		
11. Työssäoppimissopimukset tehty		
12. Työssäoppimiskansio YRITYS tehty ja ajantasaistettu		
13. Työssäoppimiskansio OPISKELIJA tehty ja ajantasaistettu		
14. Viranomaisilmoitukset tehty esim.		
* työsuojelupiiri		

15. Opiskelijaruokailusopimukset tehty		
16. Tarvittava henkilökohtainen suojarustus järjestetty		
<i>Materiaalit ammattiosaamisen näyttöjä varten</i>		
17. Perehdytysmateriaali tehty ja ajantasaistettu		
18. Näyttöaineisto YLEINEN ja ALAKOHTAINEN päivitetty		
19. Näyttöaineisto OPISKELIJA laadittu / hankittu		
20. Näyttöaineisto TYÖPAIKKA laadittu / hankittu		
21. Arviointiapuvälineet käytettävissä ja päivitetty		
22. Palautteen keruuaineisto käytössä		
23. Opiskelijan näyttörekisteri ajantasaistettu		
24. Tarvittaessa työtehtäviksi avatut opetus suunnitelmat käytettävissä		
<i>Perehdytystoiminta</i>		
25. Opiskelijat perehdytetty näyttöihin		
* tarkoitus		
* tehtävät		
* suorituspaikka		
* arvioinnin kohteet ja kriteerit		
* dokumentointi		
* arvioinnin oikaisuprosessit		
26. Opettajat valmennettu/valmentautuneet näyttöihin		
27. Tavoitettavuusluettelo opiskelijoista ja työelämän edustajista tehty		
28. Opiskelija perehdytetty näyttöpaikkaan		
29. Tiedotus työpaikoille ja työpaikoilla tehty		

2. TOIMET AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN JA TYÖSSÄOPPIMISEN ONNISTUMISTA VARTEN JAKSON AIKANA

	Hoidettu	Huomioitava
1. Opiskelijalla olevat / tarvittavat valmiudet tarkistettu		
* työturvallisuuspassi		
* tulityökortti		
* tieturva		
* työsuojelukortti		
* henkilökortti		
2. Työpaikkakäyntien aikataulu sovittu		
3. Työpaikkaohjaajat koulutettu / perehdytetty esim.		
* ammattiosaamisen näytöt ja niiden materiaalit		
* tutkinnon perusteet ja avattu ops		
* arviointi / apuvälineet		
* dokumentoitavat materiaalit		
4. Työssäoppimistehtävistä sovittu		
5. Näyttötehtävät sovittu ja valmisteltu ja varmistettu ops tavoitteisiin		
6. Sovittu näytön kattavuus opintokokonaisuuden/-sien näytöistä		
7. Opiskelijan tehtävät näytössä tarkennettu esim.		
* näytön osuus ja ajoittuminen		
* näyttösuunnitelmat		
* päiväkirjat		

* näyttöraportit / portfolioit		
* mahdollinen opinnäytetyöaineisto		
* dokumentoinnin kokoaminen		
8. Arviointikeskustelu pidetty ja näyttöarvosana päätetty esim.		
* yhdistelmänäyttöjen arviointi jaettu opintokokonaisuuksiin		
* näytön arviointi tehty arviointikohteittain kriteeripohjaisesti		
* opiskelijan itsearviointi saatu		
* työelämän edustaja arviointi saatu		
* opettajan arviointi ja yhteenveto tehty		
* näytön analysointi ja palautteen kerääminen		
9. Mahdolliset uusinnat ja täydennykset sovittu		
10. Työssäoppimisen arviointi eroteltu näytöstä (jos näyttö to.yht.)		

3. TOIMET AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN JA TYÖSSÄOPPIMISEN ONNISTUMISTA VARTEN **JAKSON JÄLKEEN**

	Hoidettu	Huomioitava
1. Arviointidokumentit arkistoitu		
2. Työssäoppimisen tiedot rekisteröity, jos näytöt to. jaksolla		
3. Ammattiosaamisen näytön tiedot ja arviointi rekisteröity		
4. Arvioinnin tiedoksisaaminen varmistettu (14vrk oikaisuaika)		
5. Näyttötodistukset valmistettu (toimielimen pj. allekirjoitus)		
6. Opintokokonaisuus arvosanat muodostettu		
7. Tukitoimet täydennettävien näyttöjen osalta sovittu / tehty		
8. Kehityskohteet, koulutustarve ja hyvät käytännöt kirjattu		
* näyttömahdollisuudet / rajoitukset		
* työssäoppimismahdollisuudet / rajoitukset		
9. Näyttöpaikkojen analysointi ja dokumentointi tehty		
* koulutustarve		
* kehityskohteet		
* suoritusmahdollisuudet		
10. Mitä on muutettava?		

OPINTO-OHJAAJALLE

Opiskelijan ohjaus- ja tukitoimien lähtökohtana on, että opiskelija otetaan huomioon yksilönä ja että häntä ohjataan moniammatillisena yhteistyönä. Opettajien lisäksi ammattiosaamisen näyttöihin voivat valmentaa esimerkiksi työpaikkaohjaajat, opiskelijatutorit ja opinto-ohjaajat. Hyvä ohjaus antaa opiskelijalle valmiuksia ja tukea omien opintojensa suunnitteluun sekä oman osaamisensa arviointiin ja kehittämiseen. Opiskelun henkilökohtainen suunnittelu on yksi tapa tukea opiskelijaa opintojen etenemisessä, ammattiosaamisen näytön suunnittelussa ja suorittamisessa sekä ammattitaidon kehittymisessä. Yksilöllinen näyttö suunnitellaan niin, että opiskelijan vahvuudet ja tuen tarve otetaan huomioon tinkimättä kuitenkaan ammattitaitovaatimuksista. Opiskelijat, joilla on erilaisia oppimistyyliä tai oppimisvaikeuksia, hyötyvät siitä, että näytön suunnittelu kytkeytyy osaksi opiskelijan henkilökohtaista opiskelusuunnitelmaa (HOPS), jossa oppimisen yksilölliset erot voidaan ottaa huomioon.

Ohjaus- ja tukitoimet ovat osa normaalia opetusta. Opettajan tai työpaikkaohjaajan tulee opetus- ja ohjaustyöhön sisältyen tarkistaa, onko opiskelija ymmärtänyt opetetun asian, selittää epäselväksi jääneet asiat uudelleen eri tavalla, tuoda esille opiskelijan vahvuuksia, kannustaa häntä itsearviointiin ja tukea opiskelijaa oman osaamisensa kehittämiseksi. Myös ammattiosaamisen näyttöihin liittyvät tukitoimet ovat osa yleistä ohjausta. Opiskelija tarvitsee ohjausta ja tukea ennen ammattiosaamisen näyttöä, näytön alkaessa ja aikana sekä näytön jälkeen. Ohjauksessa hyvänä apuna ovat koulutuksenjärjestäjän oma ja valtakunnallinen ammattiosaamisen näyttöihin liittyvä ohjaus- ja tukimateriaali kuten esitteet, oppaat, näyttösuunnitelman laadintaohjeet ja lomakkeet sekä kansalliset ammattiosaamisen näyttöaineistot.

1. TOIMET AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN JA TYÖSSÄOPPIMISEN ONNISTUMISTA VARTEN ENNEN JAKSOA

	Koulutuksen järjestäjä	Toimielin	Vastuupettaja	Opiskelija	Työelämän edustaja
<i>Organisaation luominen</i>					
1. Koulutuksen järjestäjä	X				
* toimielin nimetty (3v)	X				
* toimielimen toimintatavat, päätöksenteko, palkkiot päätetty	X				
* muut kuin lakisääteiset toimielimen tehtävät määrätty	X				
* päätös käytettävistä näyttöaineistoista tehty	X				
* koulukohtainen ops täydennetty näyttö- ja arviointisuunnitelmilla	X				
* arviointijärjestelmät, näyttöjen dokumentointi/ arkistointi ja todistusten tuottaminen järjestetty	X				
* näyttöjen suunnittelusta ja toteutuksesta sovittu	X				
* tiedottaminen sekä opiskelijoiden ohjaus- ja tukitoiminta järjestetty	X				
* opettajien ja työelämän edustajien koulutus järjestetty	X				
* osaamisen tunnustamisen pelisäännöt (vrt. näytöt) päätetty	X				
* koul.järj. ja työnant. välinen sopimus sisältää amm.os.näytöt ym.	X				
* työpaikka- yms. rekisterit luotu					

2. Toimielin					
* edustus: koul.järj., opiskelijat (15v), työelämä, opettajat	X				
* suunnitelmat ammatti osaamisen näyttöjen toteuttamisesta ja arvioinnista hyväksytyt kops liitteeksi		X			
* näyttöjen arvioijista tehty päätökset		X			
* näyttötoiminnan valvonta järjestetty		X			
* oikaisuvaatimusten käsittelyyn valmius luotu	X	X			
* näyttötodistusten allekirjoitus järjestetty (pj)	X	X			
3. Opettajien työnjako					
* suunnittelu-, ohjaus, arviointi, dokumentointi yms. sovittu	X		X		
4. Tukipalvelut					
* täydennettävien näyttöjen tukitoimet sovittu	X		X		
* ruokailumahdollisuudet ja korvaukset sovittu	X		X		
* matkat järjestetty			X		
<i>Toimintaedellytyksien takaaminen</i>					
1. Valvontaresurssit sovittu	X		X		
2. Valvonta- ja ohjaussuunnitelmat tehty			X		
3. Liikkumiskalusto käytettävissä	X		X		
4. Valvonta- ja ohjauskustannukset hyväksytyt	X				
5. Vakuutukset otettu	X				
<i>Tehtävät suunnitelmat</i>					
1. Koulukohtainen opetussuunnitelma ja alakohtaiset osat tehty	X				
2. Lukusuunnitelma tehty	X		X		
3. Näyttösuunnitelma tehty			X	X	X
4. Toimintasuunnitelmat ja käytännöt sovittu esim.			X	X	X
* mukautetut opiskelijat					
* täydennettävät näytöt					
* sairastapaukset					
* poissaolot					
5. Työpaikkarekisteri perustettu ja ylläpidetty	X		X		
6. Opintokorttipohjat sisältävät näyttöasiat ja ylläpito sovittu	X		X		
7. Todistusohjelmat sisältävät näyttöasiat ja kirjaaminen sovittu	X		X		
<i>Materiaalit työssäoppimista varten</i>					
1. Työssäoppimissopimukset tehty			X	X	X
2. Työssäoppimiskansio YRITYS ajantasaistettu jos to. jaksolla			X		
3. Työssäoppimiskansio OPISKELIJA ajantasaistettu jos to. jaksolla			X		
4. Viranomaisilmoitukset tehty esim.			X		
* työsuojelupiiri					
5. Opiskelijaruokailusopimukset tehty			X		
6. Tarvittava henkilökohtainen suojavarustus järjestetty			X		X
<i>Materiaalit ammattiosaamisen näyttöjä varten</i>					
1. Pehdytys materiaali tehty ja ajantasaistettu			X		
2. Näyttöaineisto yleinen ja näyttökohtainen päivitetty			X		
3. Näyttöaineisto OPISKELIJA laadittu / hankittu			X		X
4. Näyttöaineisto TYÖPAIKKA laadittu / hankittu			X		X
5. Arviointiapuvälineet käytettävissä ja päivitetty			X		

6. Palautteenkeruuaineisto käytössä			X		
7. Opiskelijan näyttökisteri ajantasaistettu			X		
8. Tarvittaessa työtehtäviksi avatut opetussuunnitelmat käytettävissä			X		
<i>Perehdytystoiminta</i>					
1. Opiskelijat perehdytetty näyttöihin esim. ao.			X		
* tarkoitus, tehtävät, suorituspaikka, arvioinnin kohteet ja kriteerit, dokumentointi, oikaisu ym.					
2. Opettajat valmennettu näyttöihin	X		X		
3. Tavoitettavuusluettelo opiskelijoista ja työelämän edustajista tehty			X		
4. Opiskelija perehdytetty näyttöpaikkaan			X		X
5. Tiedotus työpaikoille ja työpaikoilla tehty			X		X

2. TOIMET AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN JA TYÖSSÄOPPIMISEN ONNISTUMISTA VARTEN JAKSON AIKANA

	Koulutuksen järjestäjä	Toimielein	Vastuuolettaja	Opiskelija	Työelämän edustaja
1. Opiskelijalla olevat / tarvittavat valmiudet tarkistettu esim.			X		X
* työturvallisuuspassi					
* tulityökortti					
* tieturva					
* työsuojelukortti					
2. Työpaikkakäyntien aikataulun sovittu			X		X
3. Työpaikkaohjaajat koulutettu / perehdytetty esim.	X		X		X
* ammattiosaamisen näytöt ja niiden materiaalit					
* tutkinnon perusteet ja avattu ops					
* arviointi / apuvälineet					
* dokumentoitavat materiaalit					
4. Työssäoppimistehtävistä sovittu (jos näyttö to. jakson aikana)			X	X	X
5. Näyttötehtävät sovittu ja valmisteltu ja varmistettu ops tavoitteisiin			X	X	X
6. Sovittu näytön kattavuus opintokokonaisuuden/-sien näytöistä			X	X	X
7. Opiskelijan tehtävät näytössä tarkennettu esim.			X	X	X
* näytön osuus ja ajoittuminen, jos pitkäkestoinen työ					
* näyttösuunnitelmat					
* päiväkirjat					
* näyttöraportit / portfolioit					
* mahdollinen opinnäytetyöaineisto					
* dokumentoinnin kokoaminen					
8. Arviointikeskustelu pidetty ja näyttöarvosana päätetty esim. ao.			X	X	X
* yhdistelmänäyttöjen arviointi jaettu opintokokonaisuuksiin					
* näytön arviointi tehty arviointikohteittain kriteeripohjaisesti					
* opiskelijan arvio					
* työelämän edustaja arvio					
* opettajan arvio ja yhteenveto					
* näytön analysointi ja palautteen kerääminen					
9. Mahdolliset uusinnat ja täydennykset sovittu			X	X	X

10. Työssäoppimisen arviointi eroteltu näytöstä (jos näyttö to.yht.)			X	X	X
--	--	--	---	---	---

3. TOIMET AMMATTIOSAAMISEN NÄYTTÖJEN JA TYÖSSÄOPPIMISEN ONNISTUMISTA VARTEN **JAKSON JÄLKEEN**

	Koulutuksen järjestäjä	Toimielein	Vastuunopettaja	Opiskelija	Työelämän edustaja
1. Arviointidokumentit arkistoitu			X		
2. Työssäoppimisen tiedot rekisteröity, jos näytöt to. jaksolla			X		
3. Ammattiosaamisen näytön tiedot ja arviointi rekisteröity			X		
4. Arvioinnin tiedoksisaaminen varmistettu (14vrk oikaisuaika)			X		
5. Näyttötodistukset valmistettu (toimielimen pj. allekirjoitus)	X	X	X		
6. Opintokokonaisuuksien arvosanat muodostettu			X		
7. Tukitoimet täydennettävien näyttöjen osalta sovittu / tehty			X	X	X
8. Kehityskohteet, koulutustarve ja hyvät käytännöt kirjattu esim.			X		X
* näyttömahdollisuudet / rajoitukset					
* työssäoppimismahdollisuudet / rajoitukset					
9. Näyttöpaikkojen analysointi ja dokumentointi tehty esim.			X		
* koulutustarve					
* kehityskohteet					
* suoritusmahdollisuudet					
10. Mitä on muutettava?			X	X	X

